

Medikamentsförråd / Apotek på Dalarö

1855 Ansöker Dalarö församling tillstånd att tillhandahålla medikamenter.

”På derom gjord ansökan, hvilken så väl af Dalarö församling som Konungens Befallningshafvande förordats, har Collegium d. 21 Jan. meddelat innehafvaren af apoteket Phoenix i Stockholm J. Keyser tillstånd att vid Dalarö tillsvidare tillhandahålla allmänheten medikamenter under den tid af året som denna ort af badgäster besökes, dock med skyldighet att läkemedlen tillredas af behörig och författningsenligt examinerad person; och har nyttan af denna åtgärd, enligt hvad sedermera inkomne rapporter utvisa, vunnit allmänt erkännande”

Samma år erhöill apotekare Jac. Keyser av Kongl. Sundhets-Collegium tillstånd att sälja medikamenter på Dalarö under badsäsongen.

Huvudansvaret innehades av apoteket Fenix i Stockholm.

Sambandet mellan medikamentsförrådet på Dalarö och apoteket Fenix sköttes genom reguljär båtförbindelse. Båttrafiken till Dalarö började Waxholmsbolaget med 1852, med hjulångarna Ægir eller Ran, som gick några turer i veckan. Hjulångarna utgick i mitten av 1800-talet från Skeppsbron i Stockholm.

Var medikamentsförrådet på Dalarö var beläget är inte känt.

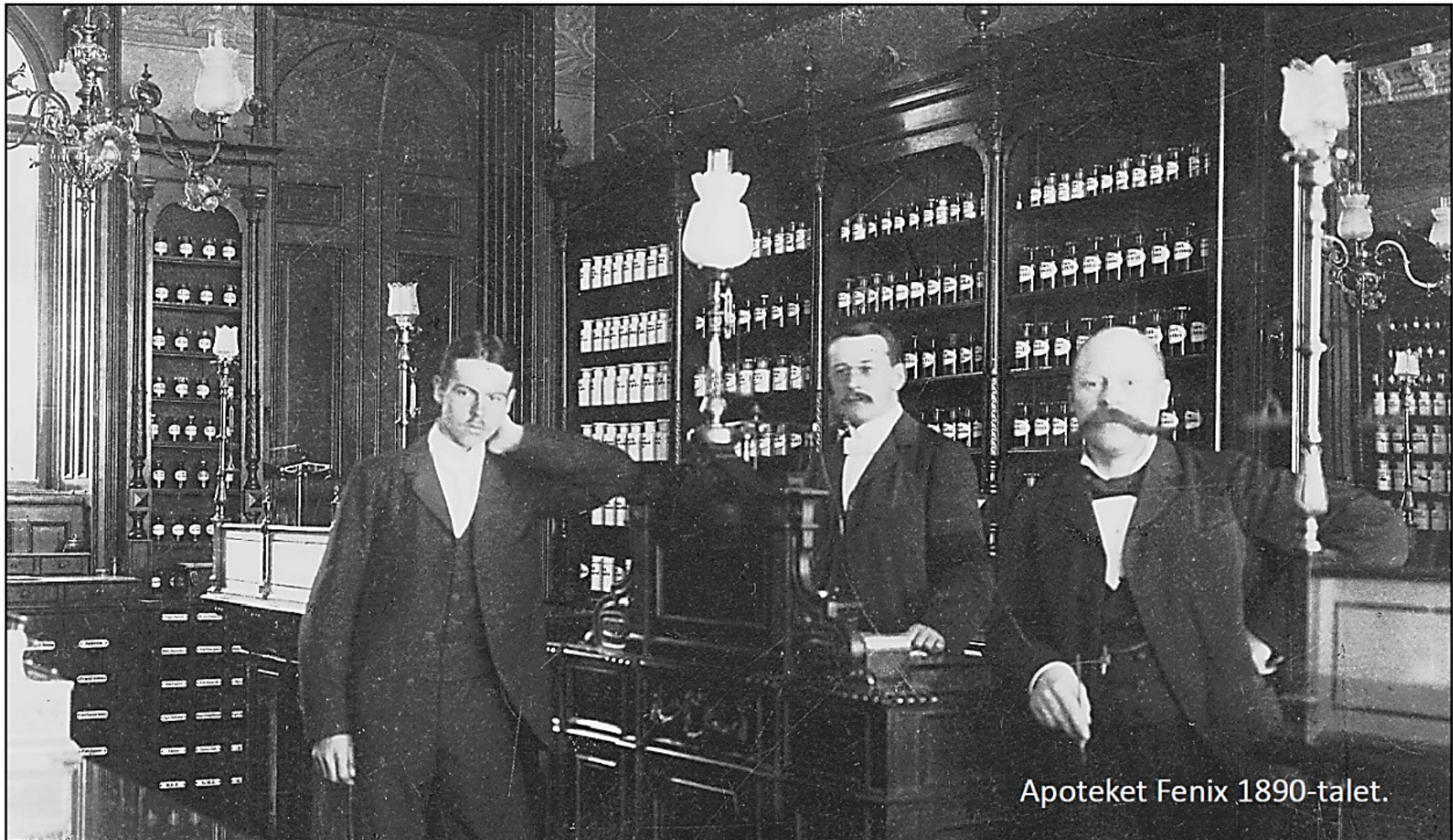
Hjulångaren Jakob Bagge vid Hotellbyggnaden 1872

18° ° -18° 8

Ansvarig för medikamentsförrådet på Dalarö under dessa år var Herman Hæffner.

Dalarö var fortfarande lydande under Apoteket Fenix i Stockholm.

Apoteket Fenix (äldre stavning Phœnix) öppnade 1825 i fastigheten Nederland 20 vid nuvarande Götgatan 4° på Södermalm i Stockholm, det var då det fjortonde apoteket i Stockholm. År 1838 flyttades Fenix till Götgatan 30 (nuvarande 40) där det fanns fram till slutet av 1980-talet.

Apoteket Fenix 1890-talet.

När apoteket i Sotholm öppnades 18° 8 flyttades ansvaret för Dalarö till detta apotek. Apoteket i Sotholm låg inledningsvis i Östnora invid stora landsvägen mellan Stockholm och Ösmo-Nynäs.

Sedan flyttades ansvaret över till apoteket i Västerhaninge och därefter till apoteket i Handen som då blev moderapotek för filialapoteket på Dalarö och Västerhaninge. Apoteket i Västerhaninge omvandlades således till filialapotek.

Begreppet medikamentsförråd och filialapotek innebar att försäljning av läkemedel inte var en självständig verksamhet, den var underställd en föreståndare på ett apotek ända fram till att både medikamentsförråd och filialapotek togs bort 1971 och alla kallades apotek.

18° 9 tar apotekaren Jarl Amal Wallentin Rosén över verksamheten på Dalarö. Han var född 1835 i Karlskrona och avled 1901 i Stockholm vid ° ° års ålder. Han var apotekare i Lindesberg 18° 3-18° 7, i Sotholm (Dalarö) 18° 9-1881, i Mora från 1881. Sedan 1888 innehade han apoteket "Lejonet" i Gefle.

Farmaceututbildningen skedde i två steg med en första, lägre examen som fram till 1890-talet kallades farmacie studiosus, därefter farmacie kandidat. Apotekarexamen avlades efter ytterligare något års studier och en kortare eller längre tids tjänstgöring på apotek.

Utbildning av apotekare, okänd plats och tid. Bild ur ett gammalt privat fotoalbum.

När apoteket flyttade in i fastigheten Odinsvägen 8A är okänt.

1945 flyttade apoteket från Odinsvägen 8A till Odinsvägen 2° .

Öppethållningstider: Under tidens gång kom alltmer detaljerade föreskrifter om hur omfattande apotekens öppethållande skulle vara. Den gamla föreskriften från 1° 88 om "sön-, söcken- och helgdag, dag som natt" blev allt svårare att upprätthålla och Dalaröapoteket fick så småningom rätt att bara ha öppet mellan 9-18 på vardagar och fick stänga kl. 17.00 dag före sön- och helgdag och i övrigt vara stängt.

Avgörande om ett apotek blev självständigt eller inte, var de ekonomiska villkoren, vilka huvudsakligen styrdes av tillgång på läkare och annan sjukvårdspersonal samt av befolkningsunderlaget.

När Apoteksbolaget bildades 1971 upphörde begreppet medikamentsförråd och filialapotek varvid alla nu benämndes apotek. Apoteket på Dalarö fick då även ansvaret för förråden på Ornö och Muskö.

Apoteket på Dalarö lades ner 1982, efter många protester, namninsamlingar och myndighetsuppvaktningar.

Motivet för stängningen var att kundunderlaget var för litet med dålig lönsamhet som följd.

Drivande i räddningsaktionen var läkaren Sigfrid Urwitz, som hade starka band till Dalarö sedan 1913, han var en av de mycket kritiska aktörerna i kampen mot nedläggningen av Dalarö apotek.

22 artiklar, kåserier och insändare togs in i Svenska Dagbladet under sommaren. Även övriga nyhetsmedia såsom lokalradion *Radio Stockholm* engagerade sig flitigt mot nedläggningen.

De olika turerna hade riksintresse så frågan kom även att tas upp i riksdagen.

Frågan behandlades i riksdagen efter en interpellation. Men sjukvårdsministern Karin Ahrlund kunde bara meddela att Apoteksbolaget var ett självständigt aktiebolag och att det därför inte var möjligt för regeringen att ingripa i bolagets skötsel eller ompröva bolagsstyrelsens beslut.

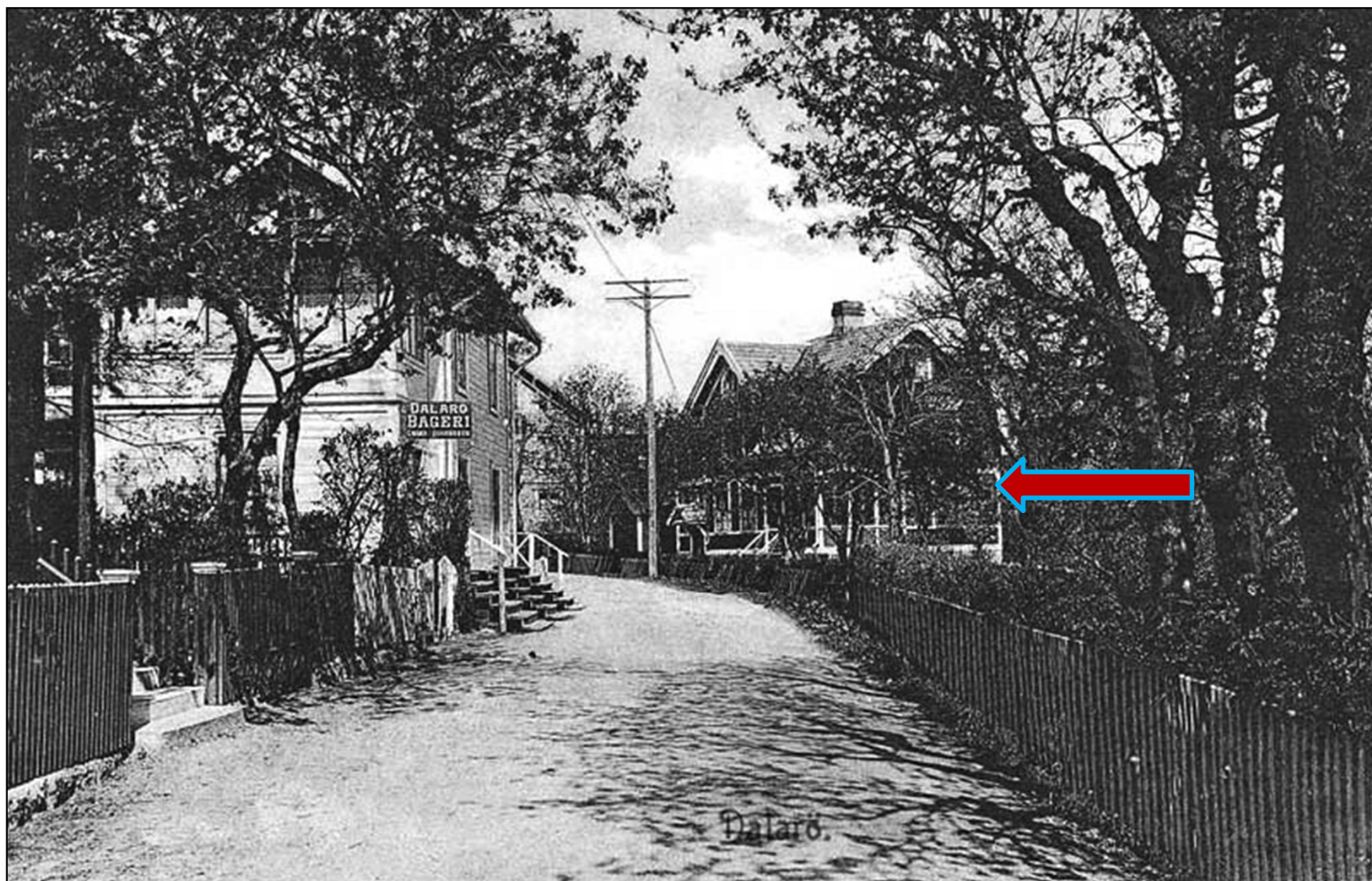
Beskedet från Apoteksbolaget var alltså nedläggning, trots att många enskilda personer, olika politiska partier, kommunen och landstinget gjort kraftfullt motstånd. Från Apoteksbolagets regionkontor konstaterades att befolkningsunderlaget bara var en bråkdel av vad som krävdes för att bära upp ett apotek.

Ingenting hjälpte, apoteket förblev nedlagt och systemet med ett lokalt apoteksombud inrättades.

Läs mer i DHF:s medlemsblad Shimmyn, december 2012.

<http://www.dalरोhembygd.se/Foreningen/Shimmyn%20artiklar/2012-4.pdf>

**Vykort från 1910 taget utefter Odinsvägen nerifrån Tullhuset.
Gamla apoteket syns till höger.**

Odinsvägen var tidigare benämnd som Odenvägen resp. Stora Landsvägen.

2020

2023

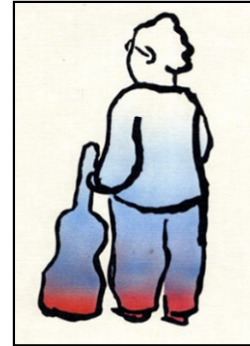

Nuvarande ägare 2023
Miku och Cecilia Kimber.

1982 Receptinlämning och uthämtning av mediciner sker i tobaksaffären Skruven på Odinsvägen.

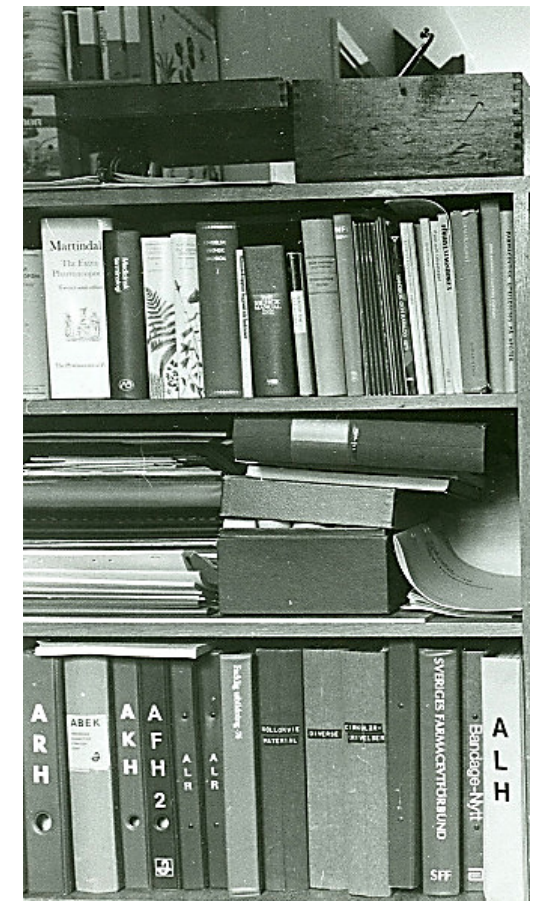
2008 Flyttar det lilla medicinförråd som finns till ICA-affären, Norbergs, vid Odinsvägen 22.

Ulf Perder Olrog skrev visan **NU GÅR VI TILL APOTEKET.**
Som ett stöd i att försöka rädda Dalarös gamla apotek.

Odinsvägen 26B, Dalarö 4:5.

Här låg apoteket tills det stängdes den 27 april 1981.

Apoteksbiträdet Inga-Lill Forsling och deltagare från aktionsgruppen "Rädda Dalarö apotek". Anders Franzén, Sigge Urwitz och Edward Sjöblom.

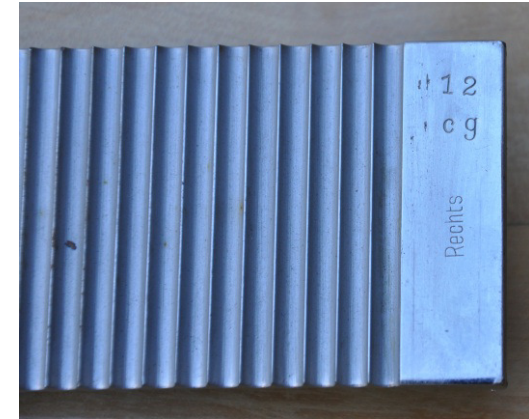
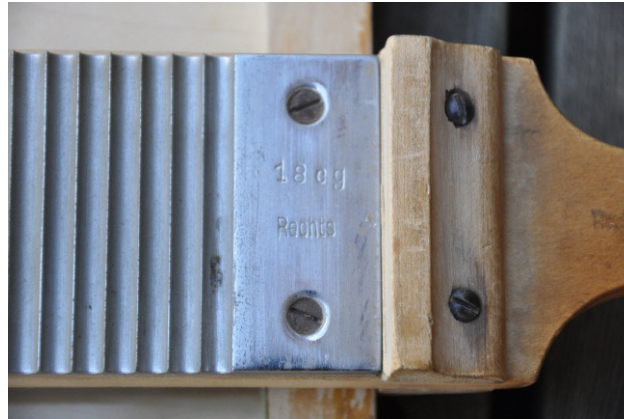
Här låg apoteket de sista åren, tills det stängdes i september 1981. Odinsvägen 26.

Odinsvägen 26, år 2020.

Tillbakablick i ord och bild.

Utrustning som togs tillvara när apoteket på Dalarö stängde 1981.

Pillertrillarbräda med linjal för att kavla ut olika stora piller.

Kokkärl

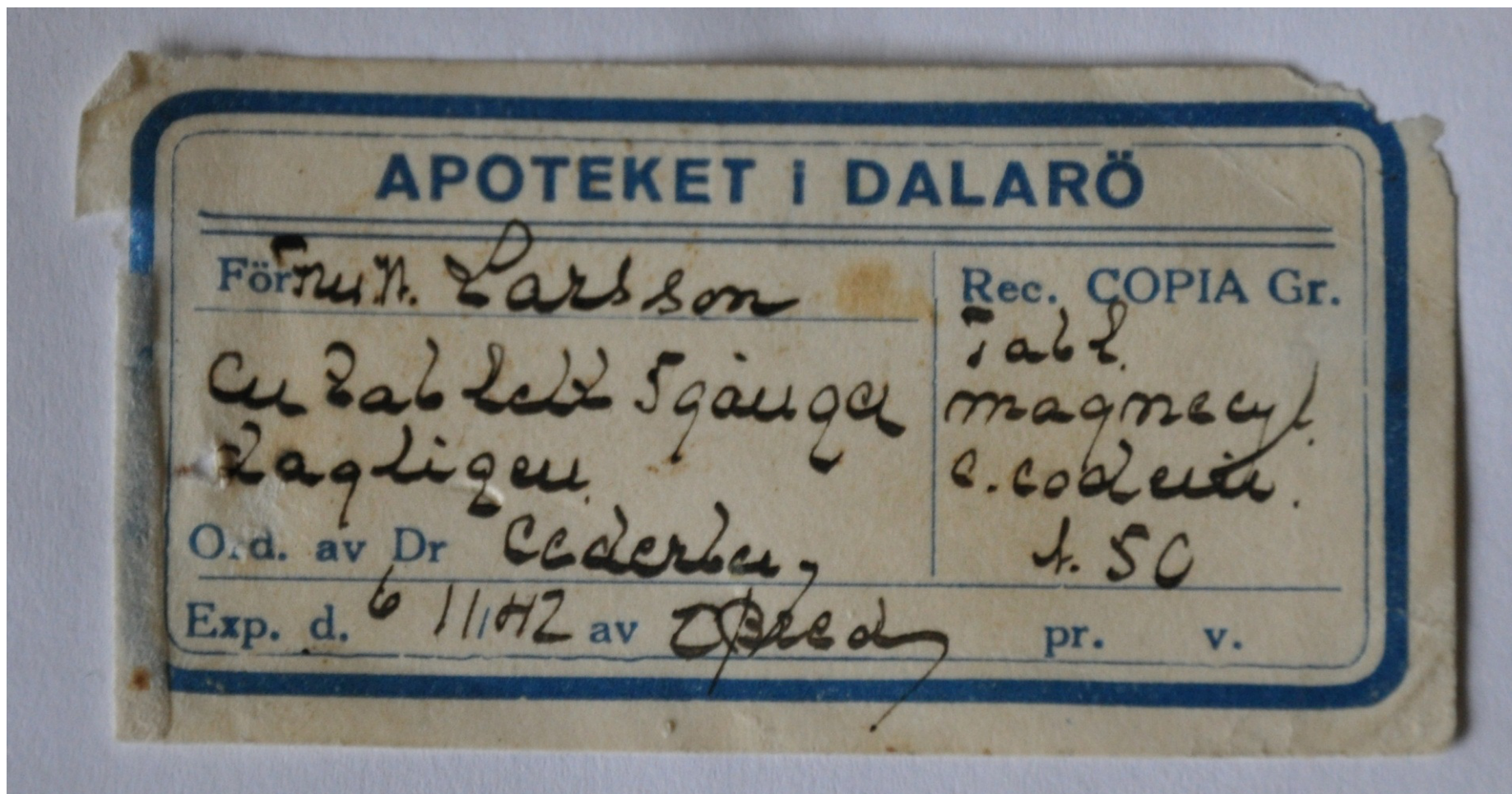
Tillverkning av piller: Ingredienserna blandades i en mortel. Sedan rullade man ut en lång, uniform sträng som klipptes i bitar med en pillerbräda. Det är viktigt att man fått en jämn blandning av alla ämnen så att inte allt verksamt kommer i ett piller! Med ett litet verktyg, som en rund platta, så trillar man sedan pillren tills de är runda. Rullas i nikt (pulver från ormbunke) och läggs i kuvert.

Örtdekokter och piller tillverkades allteftersom kunderna kom in. Råvarorna kom från Apotekarnes Droghandel med buss och tidigare med båt.

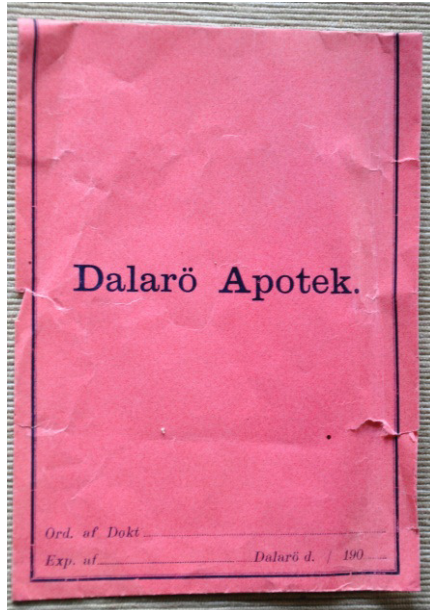
I apotekets källare förvarades råvarorna, där fanns bland annat skåpet med dödsfallen för förvaring av morfin. Men även snällare saker som bröstsocker fanns att köpa på apoteket.

Albyl och magnecyl kom i stora påsar som lades i speciella askar.

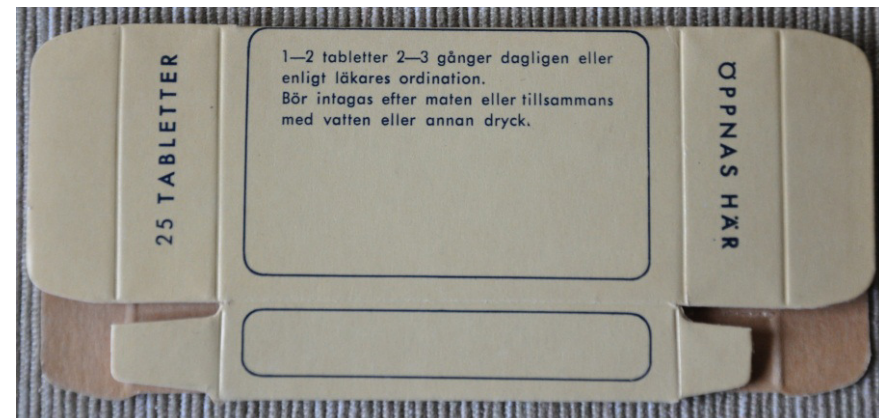
Etikett från 1942

Tillbakablick i ord och bild.

Farmakopé användes, dvs den bok som innehöll föreskrifter och metoder för tillverkning av mediciner.

Tillbakablick i ord och bild.

Pappersdosa märkt Dalarö Apotek.

Plåtask.

Bild från Gålö Hembygdsförening (Gålö Gärsar).

Tillbakablick i ord och bild.

Blandade uppgifter som tillägg:

Medikamentsförråd / Apotek.

En obekräftad uppgift anger att det skulle funnits en medikamentslokal i gården No 30 vid stora landsvägen, nära kyrkan. Bageritomten anges som nr 30 på en karta.

I Rosanders utredning från 1968 anges att det tidvis funnits apotek i huvudbyggnaden, Odinsvägen 12.

I Conny Burmans bok "Från skvallerbänken" skriver han på s. 115 ... och badstyrelsens med sin sträfsamme och tillmötesgående badkamrer, herr Stenström. Denne, som därjämte är försäkrare för brand och lif, har förut varit föreståndare för platsens medikamentsförråd, innan den erhöll särskilt apotek, så att han med allt skäl kan sägas hafa i många år träget verkat för Dalaröbornas hälsa, lif och egendom.

I en broschyr från 1897, som Badhusstyrelsen lät trycka "Dalarö Hafsbad" finns följande att läsa: "Apoteket tillhandahåller alla brukliga helsovatten, hvilka äfen servsera vid resp. källors temperatur uti M. Uttermans kafé."

I August Strindbergs Hemsöborna, publ. 1887, besöker Clara och Lotten "abeteket" för att hämta gråsalva åt grisen. De hämtar den i ett av husen vid Lyngsåsa, ett nu rivet hus.

Det är inte känt när apoteket flyttade in i Odinsvägen 8A.

Stadsäga 83B ägdes på 1840-talet av skeppare A. G. Blomqvist, 1863 stod E. W. Blomqvist, Stockholm, som ägare.

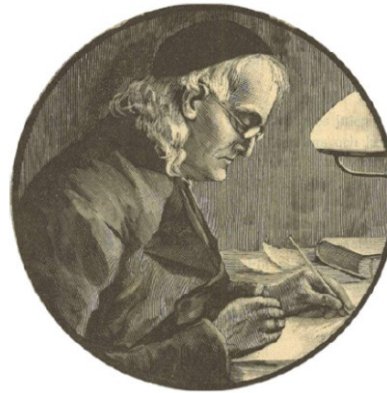
Klipp ur DN 1869-04-06.

Apoteket vid Dalarö badinrättning kommer att hädanefter upprätthållas af apotekaren i Stockholm, J. A. W. Rosén, i stället för apotekaren J. Keyser, som sedan 1856 hållit apotek derstädes.

Dalarö Apotek
öppet 9 f. m.—8 e. m.

Annons i Dalaröposten 1908.

Tillbakablick i ord och bild

Gustaf Ferdinand Stenström

f 1837 11/4 d 1920 3/2

var apotekare och var född i Halmstad

1837. Han var gift med Karolina Charlotta

Holmberg, född på Dalarö 1847.

De var 1890 bosatta på Stora Dalarö.

Dalarö Hafsbad. Völk. Kur- o. rekreatjonsort. Naturskönt läge; hälsosamt klimat. Gyttje-, tallbarrs-, kolsyre. etc. sjukg. Läkare och apotek. Uppl. D. Uthyr.-byrå. R. 21.

Ca 1915.

Hembiträde får plats, 2 vuxna person.
APOTEKET, DALARÖ.

DN 1941.

Tekniskt Biträde,
hushållshjälp. 2 ambitiösa flickor få plats.
Svar till Apoteket, Dalarö.

DN 1938.

Dagstelegrafan 1870-07-19.

Dalarö Badort.

Dalarö är känd för dess **sunda och behagliga läge**. Med hufvudstaden äro dagliga ångbåtskommunikationer. **Badinrättningen öppnas den 10 nästkommande Juni och serveras derstädes såväl kalla som varma bad.** Å Dalarö finnes **Läkare, Apotek, post- och telegrafstation. Simlärarinna för fruntimmer är att tillgå vid Badinrättningen.** Å tvenne goda restaurationer serveras till moderat pris frukost, middag och afton. Närmare upplysningar angående rum m. m. meddelas af lottsällderman Holmberg å Dalarö.

Stockholm i Maj 1870.

Dagstelegrafen 1870-07-19.

The image shows a page from the newspaper 'Dagstelegraf' dated July 19, 1870. The page is filled with various advertisements and notices. At the top left, there is an advertisement for 'Borädingens Tekniska Fabriks' (Borlänge Technical Factory). Below that is a large advertisement for 'NYA Bosättnings-Magasinet' (New Settlement Magazine) located at 'Bageri-gatan 5'. To the right of this is an advertisement for 'AFLAGDA BÄTTRE MÅNSKLÄDER' (Removed Better Men's Clothes) at 'Malmkällsgatan 5'. Further down, there are advertisements for 'Porcelins-Service' (Porcelain Service) and 'Kristall-Bordserviser' (Crystal Tableware) by 'Joseph Leja'. Below that is an advertisement for 'Etablissement' (Establishment) with illustrations of a building and people. At the bottom left, there is an advertisement for 'AUGUST LINDHOLM, VEXEL-KONTOR' (August Lindholm, Exchange Office) and 'TH. FRIEDRICHS, Kvarnåker' (Th. Friedrichs, Mill). On the right side, there are several smaller notices, including one for 'H. WIDGREN'S' and another for 'M. LILJEGREN'S'. An orange arrow points from the 'AUGUST LINDHOLM' advertisement towards the main advertisement on the right.

Dalarö Badort.

Dalarö är känd för dess **sunda och behagliga läge**. Med hufvudstaden äro dagliga ångbåtskommunikationer. **Badinrättningen öppnas den 10 nästkommande Juni och serveras derstädes såväl kalla som varma bad.** Å Dalarö finnes **Läkare, Apothek, post- och telegrafstation.** **Simlärarinna för fruntimmer är att tillgå vid Badinrättningen.** Å tvenne goda **restaurationer serveras till moderat pris frukost, middag och afton.** Närmare upplysningar angående rum m. m. meddelas af **lots-ålderman Holmberg å Dalarö.**

Stockholm i Maj 1870.

I fastigheten Odinsvägen 8A fanns Kappellmakaren under många år på 1980- och 90-talet.

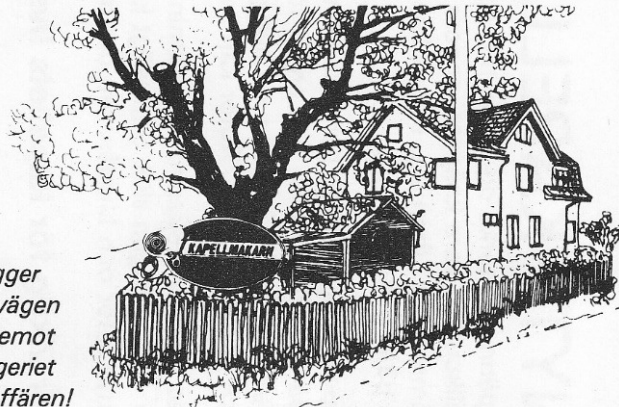
»Kappellmakarn» på Dalarö

För att bättre kunna betjäna våra kunder ute i skärgården så har vi nu en filial på Dalarö!

Vi kan hjälpa dig med:

Kapell, sprayhoods, segelkapell, bomtält, sprayhoodförlängare — ja, allt som kan sys i kapellväv.

Samt tvätt, impregnering och reparationer under vinterhalvåret.

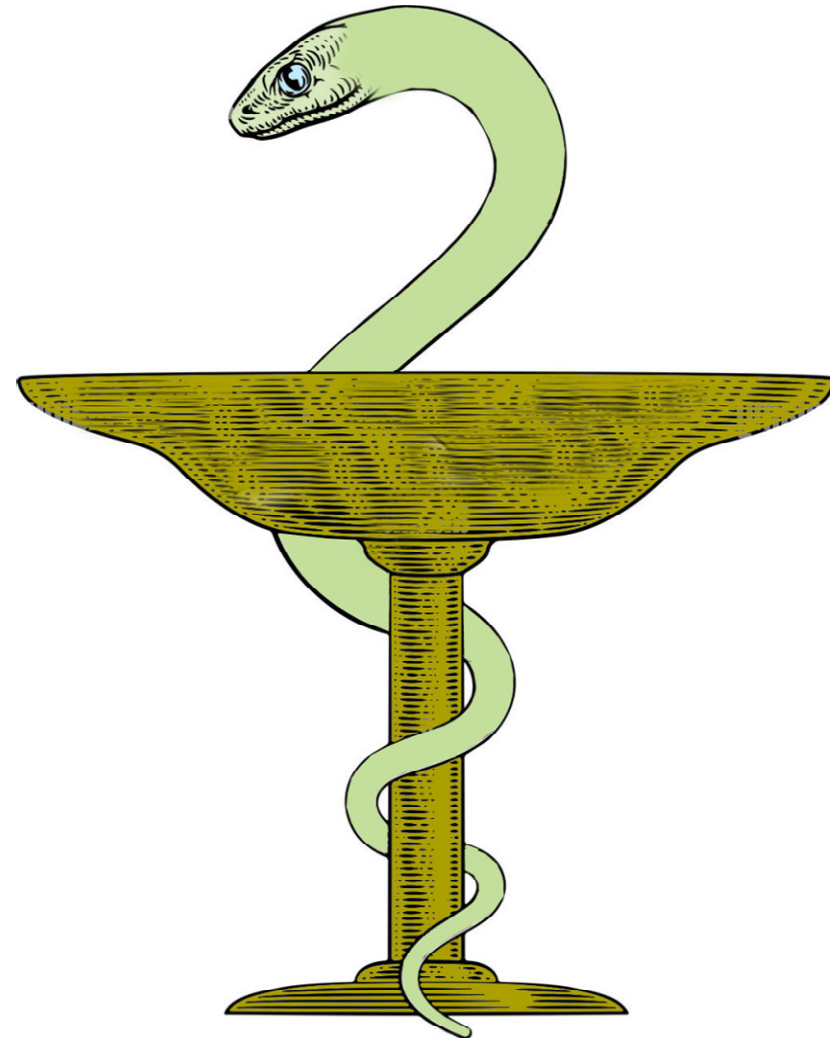
Filialen ligger på Odinsvägen 8A, mitt emot Dalaröbageriet och färgaffären!

Ägare av fastigheten Odinsvägen 8A under åren se DHF:s redovisning SC116.

Medikamentsförråd / Apotek på Dalarö, se även DHF:s hemsida "Året var" år 1800, 1855, 1869 och 1981.

Se även DHF:s bildanalyser T317, A39, A302, A12, 3984, 807 och 3008.

1982

Haninge Hembygds-gille, Fragment nr 1,
Dalarö Stg 4-5, Odinsvägen 26C, Apoteket.

År 1871 den 14 augusti öppnades ett "Medikamentsförråd" i Dalarö av apotekaren i Sotholms härad J.A.W. Rosén. Där fanns en föreståndare anställd och vid visitation något år senare skrevs i protokollet att "medikamentsförrådets lokal var "tillräckligt rymlig, fullt utmärkt". Den var belägen i gården No 30 Nygatan (?) vid stora landsvägen nära kyrkan.

Det nu nedlagda apoteket var inrymt i en modern fastighet, Odinsvägen 26, ägare Haninge kommun. Föreståndare sedan 1969 var farm.kand. Inga Lill Forsling.

Beslutet om nedläggning av Dalarö apotek hade fattats av det statliga Apoteksbolaget den 27 april 1981. Orsaken till beslutet var att apoteket, vars årsomsättning varit omkring $\frac{1}{2}$ milj. kr, hade gått med förlust med omkring 100.000 kr.

De berörda inneväanarna i Dalarö och övriga i södra skärgården protesterade och försökte genom namninsamling, uppvaktningar och protestmöten få behålla sitt apotek, men ingenting hjälpte. De boende hänvisas numera till Handens apotek, två mil från Dalarö, för receptfria medikamenter finns en återförsäljare på orten.

Apotek, eller s k medikamentsförråd, hade dock funnits i Dalarö tidigare, ty redan år 1855 hade apotekaren Jac. Kayser i Stockholm genom kungl. Sundhetskollegiet begärt "att få anlägga försäljning af medikamenter på Dalarö under den tid af året, då Badgäster besöka orten".

Denna begäran bifölls av sockenstämman "enär nämnda medikamentsförsäljning ingalunda kan medföra något mehn för församlingen, utan tvertom ganska stort gagn". (E. Alfr. Jansson, Dalarö, 1936, s 106)

Inredningen i ett av Apoteken i Stockholm vid sekelskiftet 1900.

Apoteket Storken i Stockholm.

1575 - 1971

Sveriges första apotek för allmänheten öppnades 1575 och låg på Stortorget i Stockholm. I slutet av 1600-talet fick apotekarna monopol på att tillreda och sälja läkemedel. Fram tills början av 1900-talet hade apoteken monopol både på att sälja och tillverka läkemedel. När monolet på tillverkning försvann 1914 så började den svenska läkemedelsindustrin att utvecklas. Många av de stora läkemedelsföretagen började som småföretag inom apoteken, som Pharmacia (Apoteket Älgen i Stockholm) och Hässle (Apoteket i Hässleholm). Det särskilda privilegiet att driva apotek finns dock kvar ända fram till 1971.

Sammanställt 2023.